

12

Trivsel og mistrivsel blandt unge i forskellige livssituationer, med forskellige livserfaringer og med forskellige udgangspunkter i livet

Jens Christian Nielsen, Niels Ulrik Sørensen & Martha Nina Osmec

1. Indledning

I de foregående kapitler har vi undersøgt forskellige områder af de unges trivsel og mistrivsel. Vi har både set på de unge som en samlet gruppe, og vi har delt dem op på køn og alder for at se, hvordan disse forhold hænger sammen med de pågældende trivsels- og mistrivselsdimensioner.

I dette kapitel vil vi ikke fokusere på ét bestemt område af de unges trivsel og mistrivsel, som vi så deler på køn og alder. I stedet vil vi anlægge et tværgående blik på alle trivsels- og mistrivselsområderne og belyse dem i samlet flok. Dog ikke for at male et samlet billede af trivslen og mistrivslen, som den ser ud for alle de unge i undersøgelsen – det vil vi først forsøge at gøre i konklusionen i næste kapitel. Hensigten med dette kapitel er derimod at male et differentieret billede af trivslen og mistrivslen hos forskellige grupper af unge.

Vi vil således undersøge, hvad det betyder for de unges trivsel og mistrivsel, at de befinder sig forskellige steder i uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, udenfor uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet, og at de har en etnisk minoritetsbaggrund. Vi vil m.a.o. skelne mellem unge, der er i grundskolen, på gymnasiet, erhvervsuddannelserne, de videregående uddannelser, i arbejde og uden arbejde samt unge med etnisk majoritets- og minoritetsbaggrund. Og for hver af disse grupper vil vi så male et trivsels- og mistrivselsbillede, der integrerer de forskellige trivsels- og mistrivselsområder, vi har belyst i de foregående kapitler.

Da vi ved fra anden forskning (jf. Nielsen m.fl. 2010, Johansen m.fl. 2007 og Dahl 2007), at de unges trivsel og mistrivsel hænger sammen med de varierende sociale og familiære udgangspunkter, de måtte have i livet, har vi ligeledes grupperet de unge med udgangspunkt i deres forældres uddannelse og forskellige skelsættende oplevelser i familien – som fx skilsmisse, sygdom eller vold – og krydset disse forhold med deres placeringer i og udenfor uddannelsessystemet og arbejdsmarkedet og deres etniske minoritetsbaggrund. Kapitlet skulle derved gerne give os en større forståelse for, hvordan trivsel og mistrivsel manifesterer sig hos forskellige grupper af unge, og hvordan det hænger sammen med deres forskellige udgangspunkter i livet. I forlængelse heraf rejser kapitlet nogle spørgsmål om, hvilke trivsels- og mistrivselsrelaterede problemstillinger der måtte være knyttet til ungdomslivet i almindelighed, og hvilke der måtte være knyttet til nogle særlige forhold i den enkelte unges liv. Disse spørgsmål vil vi tage op igen i konklusionen i næste kapitel.

Vi starter kapitlet med et rids over alle de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation, hvorefter vi belyser deres forældres uddannelsesniveau. Efterfølgende sætter vi fokus på unge, der har forskellige ikke-vestlige baggrunde, og belyser ligeledes deres forældres uddannelsesniveau.

Derefter undersøger vi, hvilke skelsættende oplevelser i familien, de unge i undersøgelsen har været udsat for under opvæksten, samt hvordan disse faktorer er fordelt blandt de unge i de forskellige uddannelses- og beskæftigelsesmæssige grupperinger samt blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund.

Afslutningsvis retter vi fokus mod de unges trivsel og mistrivsel. Først undersøger vi den trivsel og mistrivsel, der knytter sig til de forskellige aspekter af de unges konkrete handlinger og orienteringer, vi har belyst i kapitlerne 3 - 11 (rusmidler, mobning osv.), og belyser, hvordan den fordeler sig blandt de unge i de forskellige uddannelses- og beskæftigelsesmæssige grupperinger samt blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund.

Derefter undersøger vi sammenhængen mellem de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation samt deres etniske minoritetsbaggrund og den trivsel og mistrivsel, der vedrører de unges subjektive oplevelse af sig selv og deres liv. Her vil vi endnu engang tage udgangspunkt i de fire spørgsmål, vi har anvendt i de øvrige kapitler: 1) Hvordan er dit liv lige nu – sådan alt i alt; 2) Hvordan er din selvtillid; 3) Hvor ofte har du problemer, der gør det svært for dig at klare hverdagen; og endelig 4) Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?

2. I uddannelse og på arbejde

Som det fremgår af tabel 1, er 61,7 pct. af de unge i undersøgelsen under uddannelse i enten grundskolen, på en ungdomsuddannelse eller en videregående uddannelse. Og her er der ikke stor forskel på kønnene – 62,7 pct. af de unge kvinder og 60,6 pct. af de unge mænd i undersøgelsen er således i gang med en uddannelse.

De unge mænd og kvinder befinder sig imidlertid i nogen grad på forskellige uddannelser: 16,7 pct. af de unge kvinder er således i gang med en videregående uddannelse, mens det samme blot gælder for 8,7 pct. af de unge mænd. Der er især flere unge kvinder end mænd på de korte (1,9 mod 1,1 pct.) og de mellemlange videregående uddannelser (13,3 mod 6,6 pct.), men også i gymnasiet og på de lange videregående uddannelser går en lidt større andel af de unge kvinder end af de unge mænd (hhv. 18,1 mod 16 pct. og 1,5 mod 1,1 pct.). Omvendt er der langt flere unge mænd end kvinder på erhvervsuddannelserne (17,7 mod 9,7 pct.).

Tabel 1: Igangværende uddannelse eller nuværende beskæftigelsesstatus hos undersøgelsens unge			
	Unge mænd	Unge kvinder	Alle unge
Grundskole	18,2%	18,1%	18,2%
Gymnasial uddannelse	16,0%	18,1%	17,1%
Erhvervsuddannelse	17,7%	9,7%	13,8%
Kort videregående uddannelse	1,1%	1,9%	1,5%
Mellemlang videregående uddannelse	6,4%	13,3%	9,8%
Lang videregående uddannelse	1,1%	1,5%	1,3%
I arbejde	27,9%	27,2%	27,6%
Ledig	6,8%	4,5%	5,7%
Andet	4,7%	5,6%	5,1%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge i tabellen

I tabellen kan vi også se, at en stor del af de unge, der ikke er under uddannelse, er på arbejdsmarkedet: 27,6 pct. af alle de unge i undersøgelsen er således i arbejde – og i dette tal medregnes ikke fritidsjobs. Der er kun en marginal forskel på, hvor mange unge kvinder og mænd der er i arbejde.

Der er en lidt større forskel på, hvor mange unge kvinder og mænd der befinder sig udenfor arbejdsmarkedet: I alt er 5,7 pct. af de unge i undersøgelsen ledige, og fordelt på køn er hhv. 6,8 pct. af de unge mænd og 4,5 pct. af de unge kvinder ledige.

Som det fremgår af tabel 2, har de unge, der er i gang med en videregående uddannelse, det højeste aldersgennemsnit af alle de ungegrupper, vi beskæftiger os med i dette kapitel. Derefter følger de unge, der er i arbejde, og de unge, der er ledige. Ikke overraskende har de unge i folkeskolen det laveste aldersgennemsnit, derefter kommer gymnasieeleverne og de unge på erhvervsuddannelserne.

Med et aldersgennemsnit på 20,1 år er de ledige i vid udstrækning nået over grundskolealderen. 42,7 pct. af de unge i denne gruppe har afsluttet folkeskolen, men har ellers ingen uddannelse. 28,6 pct. har afsluttet gymnasiet, mens 19,1 pct. har afsluttet en erhvervsuddannelse. Kun 6 pct. af de ledige unge har afsluttet en videregående uddannelse.

Tabel 2: Aldersgennemsnit på blandt undersøgelsens unge opdelt på igangværende uddannelse eller nuværende beskæftigelsesstatus	
Uddannelse/ beskæftigelse	Aldersgennemsnit
Grundskole	16,5 år
Gymnasial uddannelse	17,9 år
Erhvervsuddannelse	19,4 år
Videregående uddannelse	21,8 år
I arbejde	20,8 år
Ledig	20,1 år

Nogle af de ledige unge vil måske efter en kort periode være i gang med et nyt uddannelsesforløb eller et nyt job. Vi kan dog ikke sige noget om, hvor lang deres ledighedsperiode har været eller vil være fremover. Det kan være, at vi har fanget dem i en overgangsperiode mellem uddannelser og jobs, og at de ville have været kategoriseret som noget andet, hvis vi havde fanget dem en måned før eller senere.

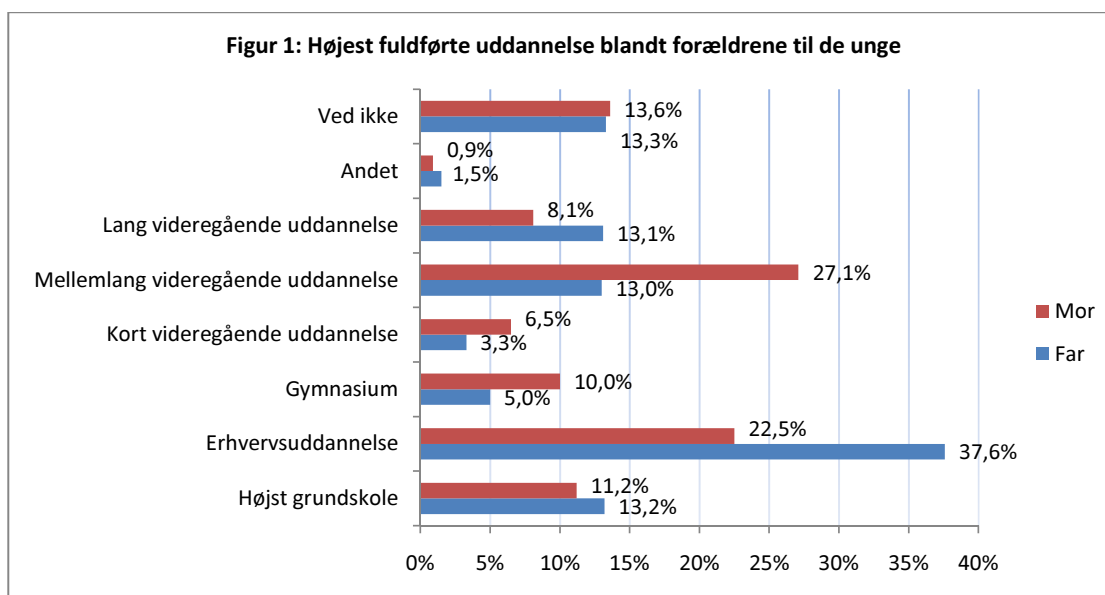
Ikke desto mindre vil det fremgå af resten af kapitlet, at de ledige som gruppe har langt dårligere trivsel end de øvrige uddannelses- og beskæftigelsesgrupper. Selvom der hersker forskellige ungdomskulturer på forskellige uddannelser, og selvom forskellige uddannelser rekrutterer unge med forskellige sociale og familiære baggrunde og forskellige køn og aldre, så er trivselsforskellene imellem de forskellige uddannelser langt mindre end forskellen mellem de unge i uddannelse og job på den ene side og de unge ledige på den anden side.

Så selvom vi ikke kan sige noget entydigt om omfanget af den ledighed, vi kan se i materialet, kan vi utvetydigt konstatere, at ledigheden i øget grad er forbundet med nogle helt særlige problematikker for de unge, som vi vil vende tilbage til i løbet af kapitlet.

3. Forældrenes uddannelsesniveau

At der er statistiske sammenhænge mellem unges sociale og familiære baggrund og deres placering i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet er et velbelyst fænomen (Illeris m.fl. 2009, Hansen 2003 og Munk 2009). Den sociale og familiære baggrund udgøres imidlertid af en række forhold som spiller sammen på komplekse måder, og forskellige unges præges ikke på samme vis af deres sociale og familiære baggrunde – individer er forskellige og bearbejder og handler på deres baggrund på forskellig vis.

Forskningen begrebsliggør og analyserer da også sammenhængene mellem individer og deres sociale og familiære baggrunde på mange forskellige måder (Illeris m.fl. 2009, Ploug 2005, 2007 og Munk 2004, 2009). Som det fremgår af figur 1, har vi i denne undersøgelse bl.a. valgt at løfte forældrenes uddannelsesniveau frem som en variabel, vi analyserer de unges egen uddannelses- og arbejdsituation med udgangspunkt i. Figuren giver et overblik over, hvilke uddannelsesmæssige baggrunde de unges mødre og fædre har.

Idet de unge i undersøgelsen befinder sig på mange forskellige alderstrin – og dermed i forskellige faser af deres uddannelses- og arbejdsliv – er det dog svært at undersøge forbindelseslinjerne mellem alle de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situationer og deres forældres uddannelsesbaggrunde. Fx er det svært at sige noget om, hvordan folkeskolelevernes uddannelses- og arbejdsveje vil forme sig, da de først er på vej til at bevæge sig ind på disse veje.

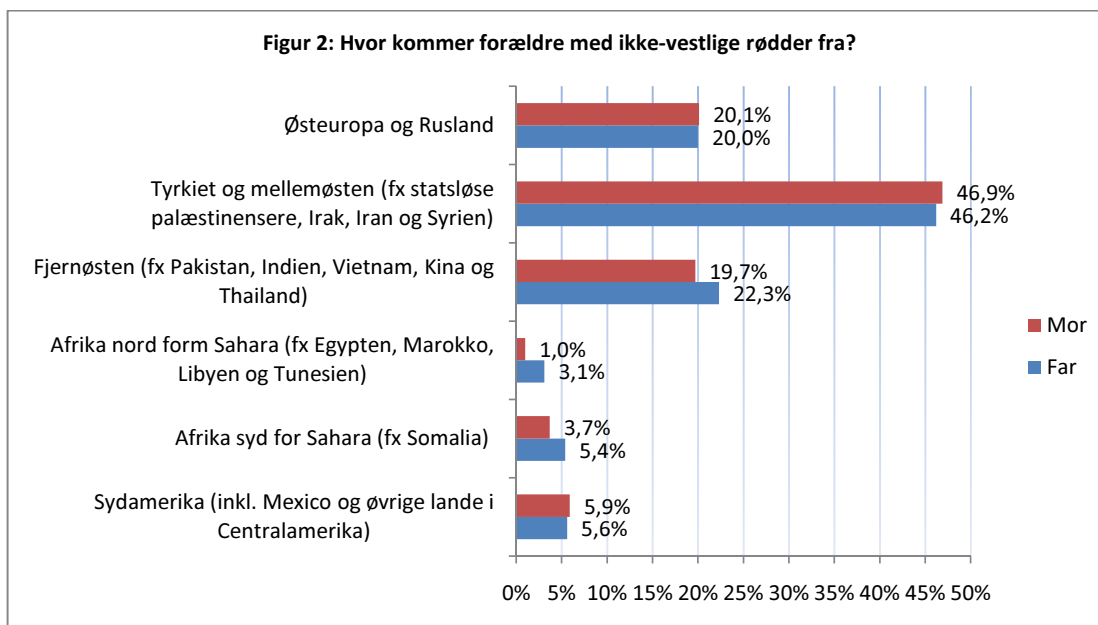
Sammenligner vi de unge på erhvervsuddannelserne og gymnasierne, der begge er ungdomsuddannelser og har en gennemsnitsalder på ca. 18-19 år, kan vi dog se en tilbøjelighed til, at de unge, der befinder sig på en erhvervsuddannelse, i højere grad end de unge på gymnasierne, har forældre, hvis højeste uddannelse enten er folkeskolen eller en erhvervsuddannelse. Vi kan også se, at der er flere unge på gymnasierne og de videregående uddannelser, som har forældre med en videregående uddannelse, hvad der ikke er helt overraskende (Ulriksen m.fl. 2009 og Illeris m.fl. 2009). Så i forhold til det udsnit af unge, som er i gang med en ungdomsuddannelse, ser der også i denne undersøgelse ud til at være en vis sammenhæng mellem de unges egen uddannelsessituation og forældrenes uddannelsesniveau.

4. Unge med etnisk minoritetsbaggrund

Udover at belyse unge i forskellige uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situationer, sætter vi i dette kapitel også fokus på unge med en etnisk minoritetsbaggrund, der her defineres som unge, som har mindst en forælder, der kommer fra et ikke-vestligt land. Dermed bevæger vi os ud i et minefelt med stor offentlig bevågenhed. Historierne om de unge med etnisk minoritetsbaggrund fra ikke-vestlige lande er mange, og ofte er fokus på problemer med integration, radikaliserings og kultursammenstød. Problemer, der ofte fremstilles ganske sort-hvidt, og som hurtigt bliver politiserede (jf. Mikkelsen m.fl. 2010).

Det betyder, at man ikke bare risikerer at overse de store forskelle, der er mellem de unge fra forskellige etniske minoritetsgrupper. Det indebærer også, at man er tilbøjelige til at overekspone forskellene mellem disse unge og de unge med etnisk majoritetsbaggrund. Derved glemmer man, at begge grupper i mange henseender står overfor de samme udfordringer i ungdomslivet og et langt stykke hen ad vejen også har sammenfaldende måder at handle og orientere sig på i tilværelsen. Det understreges af en del forskningsresultater, der viser, at etnisk minoritetsunge er godt integrerede og på mange områder ligner majoritetsbefolkningen. Faktisk finder man på visse områder mere positive udviklingstendenser hos etnisk minoritetsunge end hos majoritetsunge, bl.a. i forhold til social mobilitet, hvilket dog skal ses i lyset af, at de i højere grad end majoritetsunge har forældre, der ikke har en uddannelse udover grundskolen, hvorfor de har lettere ved at overgå deres uddannelsesniveau (Mikkelsen 2010).

I vores undersøgelse er det 6,2 pct. af de unge, der har mindst én forælder, som er født i et ikke-vestligt land, hvilket svarer til den fordeling, der på landsplan er i befolkningen af indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande (Mikkelsen m.fl. 2010). Selvom vi kalder dem etnisk minoritetsunge, har mange af dem angiveligt boet store dele af deres liv i Danmark, har dansk statsborgerskab og taler dansk. Som det fremgår af figur 2, har de rødder i mange forskellige lande.

Den største andel kommer fra Tyrkiet og mellemøstlige lande, hvor nærværd halvdelen af fædre og mødre er født. Men der er også mange forældre, der kommer fra lande i Østeuropa eller Fjernøsten. En femtedel af fædre og mødre er fra lande i hver af disse områder.

Som det fremgår af tabel 3, skiller de etniske minoritetsunge sig ud ved i langt højere grad end alle de unge i undersøgelsen af have mindst én forælder, der har grundskole som den højest gennemførte uddannelse. Hvor der er 11,2 pct. af alle unge, der har en mor som højst har taget grundskole, er det samme tilfældet for 33,2 pct. af de etniske minoritetsunge.

Mødre fra ikke-vestlige lande har i mindre grad fuldført erhvervsuddannelser, korte videregående uddannelser eller mellemlange videregående uddannelser. Interessant nok er der dog ikke forskel på andelen af mødre med en lang videregående uddannelse, om end tallet for mødre med ikke-vestlig baggrund er lidt højere end for alle mødre.

Disse mønstre går igen, når vi ser på fædre. Flere fædre fra ikke-vestlige lande har således grundskolen som højest gennemførte uddannelse, og færre har en kort eller mellem-lang videregående uddannelse. Igen er der en anelse flere fædre fra ikke-vestlige lande, som har en lang videregående uddannelse. Så også når vi ser på fædre ser det ud til, at de unge med etnisk minoritetsbaggrund på den ene side oftere har forældre med uddannelsesfremmed baggrund, men på den anden side oftere har forældre med lang videregående uddannelse. Flere etniske minoritetsunge end etniske majoritetsunge kender imidlertid ikke deres fars højest fuldførte uddannelse.

Tabel 3: Uddannelsesniveau blandt forældre med minoritetsbaggrund								
Hvad er din far og mors højst fuldførte uddannelse?								
	Højst grundskole	Erhvervsuddannelse	Gymnasial	KVU	MVU	LVU	Andet	Ved ikke
Mødre med ikke-vestlig baggrund	33,2%	7,5%	9,8%	3,3%	22,9%	8,9%	0,0%	14,5%
Alle mødre	11,2%	22,5%	10,0%	6,5%	27,1%	8,1%	0,9%	13,6%
Fædre med ikke-vestlig baggrund	25,2%	20,1%	6,5%	1,4%	10,7%	14,5%	0,9%	20,6%
Alle fædre	13,2%	37,6%	5,0%	3,3%	13,0%	13,1%	1,6%	13,3%

Chi square test: P = 0,000 for alle sammenhænge vist i tabellen

Vender vi så blikket mod de etniske minoritetsunges egen uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status, er der ingen statistiske forskelle på, hvordan de og alle de unge i undersøgelsen fordeles sig. De unge med etnisk minoritetsbaggrund er m.a.o. lige så godt repræsenteret på de forskellige uddannelser som alle de unge i undersøgelsen, hvilket dog ikke er helt i samklang med det generelle billede, hvor det fx er noget færre unge med etnisk minoritetsbaggrund, som forventes at gennemføre en ungdomsuddannelse (Undervisningsministeriet 2010).

Interessant er det ikke desto mindre, at forholdet mellem forældrenes uddannelsesniveau og de unges egen uddannelsesmæssige og beskæftigelsesmæssige status peger på en betydelig social mobilitet blandt de etniske minoritetsunge, der altså også i vores undersøgelse ser ud til at være langt mere tilbøjelige end alle unge til at opnå en højere uddannelse end deres forældre.

5. Skelsættende oplevelser i familien

Med henblik på at forstå de unges sociale og familiære baggrund har vi ikke kun spurgt til forældrenes uddannelsesniveau, men også til diverse skelsættende oplevelser i livet, der kan have øvet indflydelse på deres veje i livet og deres trivsel. Hvordan disse oplevelser er fordelt blandt alle de unge i undersøgelsen, fremgår af tabel 4, der bl.a. viser, at 31,2 pct. af de unge har forældre, der er skilt eller flyttet fra hinanden. 20,6 procent af de unge har endvidere oplevet alvorlige psykiske problemer i den nærmeste familie, mens lidt færre (18,5 pct.) har oplevet livstruende sygdomme i den nærmeste familie.

Tabel 4: Unges erfaring med skelsættende oplevelser i familien	
Andel unge som har haft følgende oplevelser:	
Forældre er skilt eller flyttet fra hinanden	31,2 %
Selv mord blandt forældre/ stedforældre/søskende	1,0 %
Dødsfald blandt forældre, stedforældre eller søskende	7,0 %
Livstruende sygdom (forældre, stedforældre, søskende)	18,5 %
Alvorlige psykiske problemer blandt forældre, søskende eller stedforældre	20,6 %
Forældre /stedforældre har været voldelige mod hinanden eller den unges søskende?	8,3 %
Forældre/ stedforældre har været voldelige mod den unge selv	6,3 %
Forældre/ stedforældre har været afhængige af rusmidler (alkohol eller narkotika)?	11,1 %
En voksen fra nærmeste familie har udsat den unge for incest/seksuelt overgreb?	1,0 %

Vi kan ikke konstatere nogen nævneværdig forskel på, hvor stor en andel af de unge kvinder og mænd der har haft de skelsættende oplevelser, der er listet i tabel 4.

Til gengæld kan vi se en svag sammenhæng mellem oplevelserne og forældrenes uddannelsesbaggrund: Jo højere en uddannelse forældrene har, desto mindre andel af de unge har haft en af de nævnte oplevelser. Især kan vi konstatere en overrepræsentation af vold mellem forældrene og misbrug af rusmidler blandt de unge, der har forældre med lavt uddannelsesniveau. Derudover er skilsmisser svagt overrepræsenterede hos unge, der har fædre med et lavt uddannelsesniveau. Der er imidlertid ikke nogen sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og psykiske og livstruende sygdomme i den nærmeste familie.

Zoomer vi ind på sammenhængen mellem de skelsættende oplevelser og de unges egen placering i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet, står vi endnu engang overfor at skulle tage højde for aldersforskellene blandt de unge i undersøgelsen: De unge på de videregående uddannelser, i arbejde og uden arbejde har pga. deres relativt høje alder haft længere tid til at opleve vold, skilsmisser, sygdomme osv. i familien, hvilket kommer til udtryk i relativt høje tal for disse grupper i tabel 5.

Men også indenfor disse jævnaldrende grupper er der forskelle: De ledige unge er således overrepræsenterede i forhold til næsten alle de skelsættende oplevelser i tabellen. Der ser altså ud til at være nogle helt særlige ting på spil blandt de ledige unge, hvilket yderligere bekræftes, når vi deler dem op i alderskategorier og sammenligner dem med alle de andre unge fra samme alderskategorier. Især de yngste ledige har således haft massivt flere skelsættende oplevelser end gennemsnittet af alle de unge i undersøgelsen indenfor den samme alderskategori.

Tabel 5: Sammenhæng mellem unges erfaring med skelsættende oplevelser i familien og uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status

Andel unge som har haft følgende oplevelser:							
	Skilsmisse	Selv mord	Livstruende sygdom	Alvorlige psykiske problemer	Vold i hjemmet	Afhængighed af rusmidler	Vold mod en selv
Alle unge	31,2%	1,0%	18,6%	20,5%	8,3%	11,1%	6,3%
Grundskole	*** 30,0%	1,1%	*** 14,2%	*** 13,4%	* 7,1%	*** 6,3%	** 5,2%
Gymnasial udd.	*** 23,8%	0,8%	*** 15,6%	*** 17,5%	* 5,9%	*** 6,2%	** 5,0%
EUD	*** 29,4%	2,1%	*** 16,5%	*** 16,9%	* 10,4%	*** 11,5%	** 6,7%
KVU, MVU og LVU	*** 25,6%	1,6%	*** 19,2%	*** 27,9%	* 7,6%	*** 10,5%	** 4,3%
I arbejde	*** 35,9%	0,2%	*** 23,2%	*** 24,2%	* 9,2%	*** 15,8%	** 6,7%
Ledig	*** 42,7%	2,0%	*** 23,1%	*** 24,6%	* 8,5%	*** 16,6%	** 12,6%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Sammenligner vi endnu engang de unge fra erhvervsuddannelserne med de unge fra gymnasierne, ser vi ligeledes en række aldersuafhængige forskelle: De unge på erhvervsuddannelserne har således oftere skilte forældre, de har oftere oplevet selvmord i familien, ligesom de har oplevet vold og afhængighed af rusmidler i hjemmet. Til gengæld er gymnasieeleverne godt med, når det gælder alvorlige psykiske problemer og livstruende sygdomme i familien,

så det er ikke alle de skelsættende oplevelser, der har sammenhæng med de unges uddannelsesvalg.

Ikke desto mindre er det naturligvis værd at notere sig, at vi ikke bare kan konstatere en sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og de unges egen uddannelsesmæssige og arbejdsmæssige situation. Vi kan også konstatere en sammenhæng mellem forældrenes uddannelsesniveau og de skelsættende oplevelser, de unge har været udsat for i livet. Ligesom vi kan konstatere en sammenhæng mellem de unges egen uddannelsesmæssige og erhvervmæssige situation og de skelsættende oplevelser, de har været udsat for i livet. Alt i alt ser vi altså indbyrdes sammenhænge mellem forskellige aspekter af de unges sociale og familiære baggrund, ligesom vi ser sammenhænge mellem disse aspekter og de unges egen uddannelses- og erhvervmæssige situation. Vi ser dog også visse brud på disse sammenhænge, fx når det gælder visse sygdomsproblematikker, der hverken er forbundet til de unges sociale og familiære baggrund eller de unge egne uddannelses- og erhvervmæssige situation.

Som det fremgår af tabel 6, ser der til gengæld ikke ud til at være nogen sammenhæng mellem det at have etnisk minoritetsbaggrund og det at have været udsat for de forskellige skelsættende oplevelser, eksempelvis er der ingen forskel på noget så 'dansk' som andelen, der har oplevet skilsmisser.

Tabel 6: Erfaring med skelsættende oplevelser i familien blandt unge med minoritetsbaggrund							
Andel unge som har haft følgende oplevelser:							
	Skilsmisse	Selv mord	Livstruende sygdom	Alvorlige psykiske problemer	Vold i hjemmet	Afhængighed af rusmidler	Vold mod en selv
Alle unge	31,2%	1,0%	18,6%	20,5%	8,3%	11,1%	6,3%
Herkomst: Ikke-vestlig baggrund	31,2%	1,9%	16,7%	21,0%	10,7%	* 7,5%	8,8%
Chi square test : * p < 0,05							

Den eneste signifikante forskel i tabellen er, at færre unge med etnisk minoritetsbaggrund er vokset op med forældre, der har været afhængige af alkohol eller stoffer.

6. Rusmidler og kriminalitet

Vi vil nu rette søgelyset mod sammenhængen mellem de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og deres etniske minoritetsbaggrund på den ene side og de forskellige trivsels- og mistrivselstematikker, vi har beskæftiget os med i rapporten, på den anden side. De første tematikker, vi vil løfte frem, er de unges brug af rusmidler og erfaringer med kriminalitet, som vi analyserede i kapitel 10 og 11. I modsætning til i disse kapitler vil vi nu

filtrere disse tematikker i forhold til de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og etniske minoritetsbaggrund.

Af tabel 7 fremgår det bl.a., at der er langt flere unge på erhvervsuddannelserne, der er faste rygere, end der er blandt øvrige unge under uddannelse. Faktisk er tallene på linje med tallene for de ældre unge, der enten er i arbejde eller er ledige. Og de er mere end dobbelt så høje som tallene for de unge på gymnasierne, der aldersmæssigt ligger nærmere de unge på erhvervsuddannelserne.

Til gengæld topper de unge på gymnasierne listen over unge, der drikker sig fulde hver uge, mens de unge på erhvervsuddannelserne her er forrykket til en andenplads. De unge, der befinder sig udenfor arbejdsmarkedet, ligger næsten lige så lavt som de unge i grundskolen, der er langt yngre.

Når man ser på det at drikke sig fuld flere gange om ugen, vender de unge fra erhvervsuddannelserne imidlertid tilbage på førstepladsen, mens de ledige og de arbejdende unge kommer på hhv. anden- og tredjepladsen. Igen ligger grundskoleeleverne på sidstepladsen, de unge på de videregående uddannelser ligger andensidst, og gymnasieeleverne ligger nu tredjesidst.

Samme tendens ser vi, når vi fokuserer på det at have røget hash eller taget stoffer indenfor den seneste måned. Nok er pladserne i toppen omfordelt, men de indtages stadig af de grupper, der drikker sig fulde flere gange om ugen: De ledige unge ligger nu på førstepladsen, de arbejdende unge på andenpladsen og de unge på erhvervsuddannelserne på tredjepladsen. De unge på erhvervsuddannelserne ligger dermed ikke bare over de jævnaldrende gymnasieelever og yngre grundskoleelever. De slår også de ældre unge på de videregående uddannelser.

Der ser altså ud til at være en skillelinje mellem det at drikke sig fuld en gang om ugen på den ene side og det at ryge fast, drikke sig fuld flere gange om ugen og det at have røget hash eller taget stoffer den seneste måned på den anden side. Mens de unge fra gymnasierne og de videregående uddannelser er godt med, når det drejer sig om at drikke sig fuld en gang om ugen, ligger de unge på erhvervsuddannelserne og de arbejdende og de ledige unge i toppen, når det gælder om at ryge fast, drikke sig fuld flere gange om ugen og indtage andre rusmidler. Som det fremgik af tabel 5, havde de sidstnævnte grupper af unge forholdsvis mange erfaringer med afhængighed af rusmidler i hjemmet, og spørgsmålet er i den forbindelse, om deres øgede tilbøjelighed til selv at drikke hyppigt samt brug af forskellige andre rusmidler skal ses i lyset af dette forhold.

Vi har ikke undersøgt, hvilke erfaringer de unges forældre har med kriminalitet. Vi ved derfor ikke, om disse unges forældre ligeledes har øgede erfaringer med kriminalitet. Men tankevækkende er det ikke desto mindre, at vi af tabel 7 ligeledes kan se, at de grupper af unge, som har et hyppigt forbrug af rusmidler, også ligger i top, når det gælder kriminalitet. Her stikker de unge ledige dog ud med en klar førsteplads, men derefter følger de langt yngre unge fra erhvervsuddannelserne og de unge i arbejde. Unge på de videregående uddannelser og på gymnasierne har til gengæld ikke meget større erfaring med kriminalitet end de helt unge i grundskolerne.

Tabel 7: Sammenhæng mellem unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og deres rusmiddel- og kriminalitetsadfærd

		Ryger fast	Drikker sig fuld hver uge	Drikker sig fuld flere gange om ugen	Har røget hash eller taget stoffer indenfor den seneste måned	Erfaring med alvorligere former for kriminalitet (gruppe 1)
	Unge mænd	23,6%	21,5%	7,4%	10,1%	8,4%
	Unge kvinder	19,3%	14,8%	4,1%	5,8%	3,7%
	Alle unge	21,5%	18,2%	5,8%	8,0%	6,1%
Grundskole	Unge mænd	*** 8,4%	*** 14,0%	*** 1,5%	*** 5,6%	*** 1,9%
	Unge kvinder	*** 10,0%	*** 10,8%	*** 1,6%	*** 2,0%	*** 2,6%
	Alle	*** 9,2%	*** 12,5%	*** 1,5%	*** 3,9%	*** 2,2%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	*** 13,8%	*** 26,9%	*** 8,6%	*** 10,3%	*** 3,5%
	Unge kvinder	*** 14,6%	*** 20,6%	*** 3,8%	*** 3,9%	*** 1,3%
	Alle	*** 13,9%	*** 23,5%	*** 5,9%	*** 7,1%	*** 2,3%
Erhvervsuddannelse	Unge mænd	*** 34,7	*** 21,9%	*** 11,8%	*** 9,0%	*** 10,9%
	Unge kvinder	*** 24,1%	*** 15,9%	*** 9,3%	*** 6,1%	*** 7,8%
	Alle	*** 30,9%	*** 19,8%	*** 10,7%	*** 8,1%	*** 10,1%
Videregående uddannelse	Unge mænd	*** 21,4%	*** 25,0%	*** 5,6%	*** 14,4%	*** 6,5%
	Unge kvinder	*** 13,4%	*** 14,4%	*** 3,8%	*** 4,9%	*** 1,1%
	Alle	*** 16,2%	*** 17,9%	*** 4,4%	*** 8,2%	*** 3,0%
I arbejde	Unge mænd	*** 30,3%	*** 22,2%	*** 8,6%	*** 11,6%	*** 11,4%
	Unge kvinder	*** 27,6%	*** 12,9%	*** 3,9%	*** 9,7%	*** 4,7%
	Alle	*** 29,0%	*** 17,8%	*** 6,3%	*** 10,9%	*** 8,1%
Ledig	Unge mænd	*** 35,0%	*** 15,7%	*** 8,3%	*** 13,6%	*** 21,7%
	Unge kvinder	*** 24,7%	*** 15,9%	*** 9,5%	*** 6,5%	*** 11,5%
	Alle	*** 31,7%	*** 15,6%	*** 9,2%	*** 11,2%	*** 18,1%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Der er betydelige forskelle på de to køns rusmiddel- og kriminalitetsadfærd. Uanset hvilken uddannelses- eller beskæftigelsesmæssig gruppe, vi fokuserer på, har de unge mænd generelt flere erfaringer med rusmidler og kriminalitet end de unge kvinder i samme gruppe.

Der er dog undtagelser: Der er således en større andel af de unge kvinder end af de unge mænd i grundskolen og gymnasiet, der ryger fast, ligesom der er en større andel af de unge kvinder end af unge mænd i grundskolen, som har erfaringer med kriminalitet. Der er endvidere en større andel af de ledige unge kvinder end af de ledige unge mænd, som drikker sig fulde flere gange om ugen, mens der er en lige stor andel af de unge kvinder og mænd i grundskolen, der drikker sig fulde flere gange om ugen.

Men bortset fra disse undtagelser, hvor forskellen mellem kønnene ikke er særligt stor, ligger de unge mænd i top alle andre steder. Andelen af unge mænd på de videregående uddannelser, der har røget hash eller taget stoffer inden for den eneste måned, er fx næsten tre gange så stor som andelen af unge kvinder. Og andelen af unge ledige mænd, som har erfaringer med kriminalitet, er næsten dobbelt så stor som andelen af unge kvinder. Nok er alle de resterende forskelle ikke helt så store, men der er ikke nogen tvivl om, at de unge mænd i det store hele har en hyppigere rusmiddel- og kriminalitetsadfærd end de unge kvinder. Så de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation og de dertil relaterede baggrundsfaktorer står ikke alene: kønnet spiller ligeledes ind.

Som det fremgår af tabel 8, skiller de etniske minoritetsunge sig ud på flere måder. Mest markant er det, at dobbelt så mange af de unge med etnisk minoritetsbaggrund som af alle de unge befinder sig i det, vi har betegnet som gruppe 1, dvs. at de har erfaring med de mest alvorlige former for kriminalitetsadfærd vi har spurgt til. Andelen er 13,5 pct. blandt de etniske minoritetsunge mod 6,1 pct. af alle de unge i undersøgelsen. Og det skyldes først og fremmest de unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund, hvor hver femte (20 pct.) har erfaring med de alvorligste former for kriminalitet. Blandt de unge kvinder med minoritetsbaggrund er der kun en anelse flere end blandt de unge kvinder generelt, og forskellen er end ikke signifikant. De etniske minoritetsunge overgås dog stadig på dette område af de ledige unge, som vi belyste i tabel 7.

Tabel 8: Rusmiddel- og kriminalitetsadfærd blandt etniske minoritetsunge						
		Ryger fast	Drikker sig fuld hver uge	Drikker sig fuld flere gange om ugen	Har røget hash eller taget stoffer indenfor den seneste måned	Erfaring med alvorligere former for kriminalitet (gruppe 1)
Alle unge	Unge mænd	23,6%	21,5%	7,4%	10,1%	8,4%
	Unge kvinder	19,3%	14,8%	4,1%	5,8%	3,7%
	Alle unge	21,5%	18,2%	5,8%	8,0%	6,1%
Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	31,8%	21,3%	3,8%	11,0%	*** 20,0%
	Unge kvinder	23,0%	*** 7,9%	*** 4,8%	7,1%	5,0%
	Alle	* 28,4%	** 16,2%	** 5,4%	* 10,3%	*** 13,5%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Vender vi blikket mod de etniske minoriteters rusmiddelbrug, kan vi konstatere, at der er en større andel af de etniske minoritetsunge (10,3 pct.) end af alle unge (8 pct.), der indenfor den seneste måned har røget hash eller taget andre former for narkotiske stoffer. Der er også væsentligt flere minoritetsunge, som er faste rygere (28,5 pct.), end tilfældet er for alle unge (21,5 pct.).

Tallene for alkoholbrug blandt unge med etnisk minoritetsbaggrund er imidlertid noget tvetydige. Andelen, der drikker sig fulde flere gange om ugen, er lidt lavere end andelen af alle de unge i undersøgelsen, men alligevel er der en øget tilbøjelighed blandt unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund til at drikke sig fulde flere gange om ugen. Det gælder således for 4,8 pct. af disse unge kvinder mod 4,1 pct. blandt alle de unge kvinder. Når vi ser på, hvor mange der drikker sig fulde hver uge er det imidlertid lige modsat. Her skiller de unge kvinder med minoritetsbaggrund sig ud ved i langt mindre grad end alle kvinder at være tilbøjelige til at drikke sig fulde hver uge. Blandt unge kvinder med minoritetsbaggrund er der således 7,9 pct., der fortæller at de drikker sig fulde hver uge, mens det samme gælder for 14,8 pct. af alle unge kvinder. Da vi derudover kan konstatere, at de unge kvinder med minoritetsbaggrund har en markant øget tilbøjelighed til aldrig at drikke sig fuld, må alkoholforbruget siges at være præget af en polarisering blandt disse unge kvinder. Også blandt de unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund kan vi spore en tendens til, at de sjældnere drikker sig fulde end gennemsnittet. Samtidigt er der både blandt unge mænd og kvinder med minoritetsbaggrund en øget tilbøjelighed til slet ikke at drikke alkohol.

7. Ensomhed, mobning, selvskade og selvmordsadfærd

I tabel 9, hvor vi belyser sammenhængen mellem de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation og deres erfaringer med mobning, ensomhed, selvmordsadfærd og cutting, som vi beskæftigede os med i kapitlerne 4 – 7, ser vi igen, at kønnet spiller en betydelig forskelssættende rolle.

Tabel 9: Sammenhæng mellem unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og deres erfaringer med mobning, ensomhed, selvmordsovervejelser og cutting					
		Er ofte blevet mobbet	Føler sig ofte isoleret	Har overvejet selvmord	Har skåret i sig selv for under et halvt år siden
Alle unge	Unge mænd	17,9%	4,3%	13,6%	0,8%
	Unge kvinder	19,8%	5,2%	19,5%	1,6%
	Begge køn	18,9%	4,8%	16,6%	1,2%
Grundskole	Unge mænd	*** 14,1%	3,5%	*** 10,6%	1,6%
	Unge kvinder	*** 13,6%	*** 3,6%	*** 12,0%	*** 3,2%
	Alle	*** 14,2%	*** 3,8%	*** 11,7%	*** 2,4%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	*** 13,1%	3,5%	*** 11,0%	1,1%
	Unge kvinder	*** 14,0%	*** 3,6%	*** 14,6%	*** 1,0%
	Alle	*** 13,4%	*** 3,5%	*** 12,8%	*** 1,0%
Erhvervsuddannelse	Unge mænd	*** 17,4%	4,8%	*** 15,1%	1,0%
	Unge kvinder	*** 32,7%	*** 6,7%	*** 23,5%	*** 1,8%
	Alle	*** 22,8%	*** 5,4%	*** 18,4%	*** 1,5%
Videregående uddannelse	Unge mænd	*** 15,0%	1,9%	*** 16,2%	0,0%
	Unge kvinder	*** 16,6%	*** 2,1%	*** 16,9%	*** 0,0%
	Alle	*** 16,1%	*** 2,1%	*** 16,7%	*** 0,0%
I arbejde	Unge mænd	*** 20,0%	5,4%	*** 12,4%	0,2%
	Unge kvinder	*** 21,0%	*** 5,0%	*** 23,5%	*** 0,9%
	Alle	*** 20,4%	*** 5,2%	*** 17,8%	*** 0,5%
Ledig	Unge mænd	*** 32,5%	5,8%	*** 31,7%	1,7%
	Unge kvinder	*** 41,6%	*** 14,1%	*** 34,6%	*** 5,1%
	Alle	*** 35,9%	*** 9,0%	*** 33,2%	*** 3,0%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Nok er kønsforskellene i denne tabel generelt mindre og mindre entydige end tallene for rusmiddelbrug og kriminalitet. Ser vi alene på de unge på erhvervsuddannelserne og de ledige unge, er mønstret dog ikke til at tage fejl af: Der er således markant flere unge kvinder end unge mænd på erhvervsuddannelserne og uden job, som har oplevet mobning, følt sig isolerede og har skåret i sig selv. Der er også langt flere unge kvinder end unge mænd på erhvervsuddannelserne, der har overvejet selvmord – her er kønsforskellen blandt de ledige dog lidt mindre. Det samlede billede er dog, at de unge kvinder i begge disse to grupper i langt højere grad end de unge mænd er plaget af de fænomener, vi belyser i tabellen, samt at kønsforskellen her er langt større end blandt de øvrige grupper i tabellen.

Og denne kønsforskel skyldes vel at mærke ikke, at fænomenerne er mindre forekommende blandt de unge mænd i disse grupper end blandt de unge mænd i de øvrige grupper. Der er tværtimod en tilbøjelighed til, at begge køn i disse grupper er mere plaget af fænomenerne, end det er tilfældet i de øvrige grupper. Med visse undtagelser er forekomsten af mobning, isolation, selvmordstanker og cutting således større blandt de unge på erhvervs-

uddannelserne og – ikke mindst – blandt de ledige unge end blandt de unge i de øvrige grupper. De unge i arbejde følger dog også godt med, og på et enkelt område – mobning – ligger de faktisk over de unge på erhvervsuddannelserne.

De unge på videregående uddannelser, i gymnasiet og grundskolen indtager i vid udstrækning de tre sidste pladser. Cutting er dog en undtagelse – her ligger de unge i grundskolen lige efter de unge ledige, dvs. på en andenplads, hvilket minder os om den store betydning, som alder har på forekomsten af cutting. Men selvom vi allerede i kapitel 7 kunne konstatere, at cutting primært forekommer blandt unge i grundskolealderen, ser vi nu, at det ikke desto mindre er mere udbredt blandt de langt ældre ledige end blandt grundskoleeleverne. Så cutting er ikke bare forbundet til alder, men også til de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation.

Som det fremgår af tabel 10, ser tilbøjeligheden til at cutte sig selv til gengæld ikke ud til at hænge sammen med det at have etnisk minoritetsbaggrund. Det samme gælder for følelsen af isolation. Tillige er der en sammenhæng mellem det at have overvejet selvmord og det at have etnisk minoritetsbaggrund. De unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund skiller sig således ud ved at have en øget tilbøjelighed til at have overvejet selvmord. 31 pct. af disse kvinder har overvejet at tage deres eget liv, mens det samme er tilfældet for 19,5 pct. af alle de unge kvinder. Det er en massiv forskel, der understreger betydningen af at have en særlig opmærksomhed på trivsel blandt disse unge kvinder.

Tabel 10: Cutting, selvmordstanker, ensomhed og udsathed for mobning blandt etniske minoritetsunge

		Er ofte blevet mobbet	Føler sig ofte isoleret	Har overvejet selvmord	Har skåret i sig selv for under et halvt år siden
Alle unge	Unge mænd	17,9%	4,3%	13,6%	0,8%
	Unge kvinder	19,8%	5,2%	19,5%	1,6%
	Alle	18,9%	4,8%	16,6%	1,2%
Herkomst: Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	** 5,5%	4,5%	10,0%	0,0%
	Unge kvinder	14,0%	6,0%	** 31,0%	2,0%
	Alle	** 9,3%	5,1%	20,8%	0,9%

Chi square test : ** p<0,01

Til gengæld har de unge med etnisk minoritetsbaggrund i mindre grad end alle unge oplevet ofte at blive mobbet i løbet af deres skoletid. Mens 18,9 pct. af alle unge fortæller, at de ofte er blevet mobbet, er tallet kun 9,3 pct. for de unge med etnisk minoritetsbaggrund. Og her er det særligt de unge mænd, der skiller sig ud i en umiddelbart positiv retning. Kun 5,5 pct. af de unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund har således ofte været udsat for mobning, mens det samme er tilfældet for 17,9 pct. af alle de unge mænd.

Etnisk minoritetsbaggrund spiller forskelligt sammen med de problemstillinger, der tages op i tabel 8 og 10, Vi ser således, at det hverken gør fra eller til på nogle områder, mens samspillet på andre områder er negativt, og vi kan endog identificere eksempler på et positivt samspil.

8. Krop, vægt og doping

Ledighed slår også igennem i tabel 11, hvor vi fokuserer på sammenhængen mellem de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og de forskellige kropsproblematikker, vi beskæftigede os med i kapitel 8. De ledige unge ligger således i toppen, når det handler om at være utilfredse med kroppen, at have sultet sig indenfor den seneste måned og at have taget eller overvejet at tage anabolske steroider. De unge i grundskolen ligger i bunden på to af disse områder – når det handler om at være utilfreds med kroppen og at have taget eller overvejet at tage anabolske steroider. Bundplaceringen på det sidste område – at have sultet sig indenfor den seneste måned – indtages af de unge på de videregående uddannelser.

Denne gruppe af unge ligger til gengæld i toppen, når det drejer sig om ofte at tænke på vægten og at have følt skyld over at spise indenfor den seneste måned. Her er de unge gymnasieelever også godt med. Til gengæld ligger de unge fra erhvervsuddannelserne og produktionsskolerne i bunden på disse to områder. Disse unge ligger i det hele taget forholdsvis lavt på alle de områder, der belyses i tabel 11, når man ser bort fra det at have taget eller overvejet at have taget anabolske steroider, hvor de kommer ind på en andenplads efter de ledige.

		Utilfreds/ meget utilfreds med kroppen	Tænker ofte/ altid på vægten	Har følt skyld over at spise indenfor den seneste måned	Har sultet sig indenfor den seneste måned	Har taget eller overvejet anabolske steroider
Alle unge	Unge mænd	7,7%	24,8%	6,8%	1,3%	5,7%
	Unge kvinder	14,2%	41,5%	19,2%	2,8%	1,5%
	Alle	10,9%	33,1%	13,1%	2,0%	3,7%
Grundskole	Unge mænd	** 4,4%	* 15,9%	* 4,7%	1,3%	*** 1,6%
	Unge kvinder	** 11,7%	* 36,6%	* 16,3%	3,2%	1,3%
	Alle	** 8,0%	*** 25,9%	*** 10,6%	*** 2,2%	*** 1,4%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	** 9,2%	* 25,9%	* 9,3%	0,7%	*** 3,2%
	Unge kvinder	** 11,7%	* 39,3%	* 19,0%	2,3%	0,6%
	Alle	** 10,6%	*** 32,9%	*** 14,4%	*** 1,5%	*** 1,8%
Erhvervs- uddannelse	Unge mænd	** 9,3%	* 21,5%	* 4,9%	3,2%	*** 8,3%
	Unge kvinder	** 13,9%	* 31,9%	* 12,1%	2,4%	3,6%
	Alle	** 10,9%	*** 25,3%	*** 7,6%	*** 2,9%	*** 6,7%
Videregående uddannelse	Unge mænd	** 10,4%	* 29,4%	* 8,4%	0,0%	*** 3,2%
	Unge kvinder	** 13,8%	* 49,1%	* 22,1%	0,7%	1,4%
	Alle	** 12,6%	*** 42,2%	*** 17,2%	*** 0,5%	*** 2,1%
I arbejde	Unge mænd	** 6,1%	* 30,1%	* 7,8%	0,2%	*** 6,9%
	Unge kvinder	** 14,4%	* 45,0%	* 22,2%	3,0%	1,5%
	Alle	** 10,1%	*** 37,6%	*** 14,7%	*** 1,6%	*** 4,5%
Ledig	Unge mænd	** 14,5%	* 25,8%	* 6,7%	5,0%	*** 15,8%
	Unge kvinder	** 20,8%	* 44,9%	* 19,5%	7,8%	3,8%
	Alle	** 16,8%	*** 33,3%	*** 11,6%	*** 6,1%	*** 11,6%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Når man ser bort fra gruppen af ledige, hvor andelen af kvinder, som er utilfredse eller meget utilfredse med kroppen, er signifikant større end i de øvrige grupper, er der nogenlunde lige mange utilfredse eller meget utilfredse kvinder i alle grupper. De unge mænd tager derimod et markant spring i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, hvor andelen af utilfredse og meget utilfredse mænd stiger markant. Intet sted er andelen dog større end blandt de ledige mænd. Men selv her er der – ligesom i de øvrige grupper – færre unge mænd end kvinder, der er utilfredse eller meget utilfredse med kroppen.

Der er også færre unge mænd end kvinder i alle grupper, der ofte tænker på vægten. Igen foretager de mænd et spring fra grundskole til ungdomsuddannelse, omend de på erhvervsuddannelserne ikke springer helt så langt som dem på gymnasierne. De unge mænd tager endnu et spring, når de bevæger sig ud på en videregående uddannelse, arbejdsmarkedet eller bliver ledige. Disse bevægelser er i nogen grad betinget af en aldersmæssig progression, omend tendensen ikke er helt så tydelig som hos de unge kvinder, hvor bevægelserne fra gruppe til gruppe mest af alt handler om, hvor gamle de er i de pågældende grupper – hovedtilbøjeligheden hos de unge kvinder er således, at de tænker mere på deres vægt, jo ældre de bliver.

Færrest unge mænd føler skyld over at spise i grundskolen og på erhvervsuddannelserne og flest på gymnasierne og de videregående uddannelser. Hos de unge kvinder skiller erhvervsuddannelserne sig ud som det sted, hvor færrest føler skyld over at spise. Til gengæld er der ikke den store forskel på kvinderne i de øvrige grupper. Så for kvinderne er det at føle skyld over at spise relativt uafhængigt af deres uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation, hvis man vel at mærke ser bort fra kvinderne på erhvervsuddannelserne.

Det er til gengæld de videregående uddannelser, der skiller sig ud, når vi retter blikket på andelen af kvinder, der har sultet sig selv indenfor den seneste måned. Langt færre unge kvinder på de videregående uddannelser end i de øvrige grupper har således sultet sig selv. Her ligger de ledige endnu engang i toppen, mens grundskoleeleverne lidt overraskende kommer ind på en andenplads – foran kvinderne i arbejde, på gymnasierne og på erhvervsuddannelserne. Blandt de unge mænd ser billedet lidt anderledes ud. Nok er toppen og bunden den samme – størst er andelen, der har sultet sig indenfor den seneste måned, blandt de ledige mænd, og mindst er andelen blandt mændene på de videregående uddannelser. Til gengæld ligger mændene på erhvervsuddannelserne nummer to på listen – og der er endog en større andel af mændene end af kvinderne på erhvervsuddannelserne, der har sultet sig selv indenfor den seneste måned. Der er da også langt ned til nummer tre på listen over mænd, der har sultet sig indenfor den seneste måned. Den indtages af de unge mænd i grundskolen, som altså i højere grad end de unge mænd på gymnasierne, erhvervsuddannelserne, i arbejde og på de videregående uddannelser har sultet sig selv indenfor den seneste måned.

De unge mænd i grundskolen ligger til gengæld på sidstepladsen, når vi retter fokus på andelen af unge mænd, der har taget eller overvejet at tage anabolske steroider. De ledige mænd indtager her en klar førsteplads med mændene på erhvervsuddannelserne og de

arbejdende mænd på anden- og tredjepladsen. Unge mænd på de videregående uddannelser og gymnasierne ligger på fjerde- og femtepladsen, men da de unge mænd i langt højere grad end de unge kvinder har taget eller overvejet at tage anabolske steroider, er tallene for disse grupper næsten på niveau med tallet for nummer ét på listen for unge kvinder. Ikke overraskende er det de ledige unge kvinder, der står for dette tal. Kvinderne på erhvervsuddannelserne ligger lige i hælene på andenpladsen, mens de arbejdende kvinder ligger nummer tre, kvinderne på de videregående uddannelser nummer fire, kvinderne i grundskolen nummer fem og kvinderne på de gymnasiale uddannelser nummer seks.

Kønsmønstrene er i det store hele de samme, når vi ser på de unge med etnisk minoritetsbaggrund. Samtidigt ser nogle af kønsforskellene ud til at være forstærkede blandt disse unge. I tabel 12 kan vi se, at de unge med etnisk minoritetsbaggrund skiller sig ud ved, at der er signifikant flere, som har taget eller overvejet at tage anabolske steroider (8,9 pct.), end det er tilfældet for alle unge. Men når vi nærlæser tabellen, skyldes denne forskel alene de unge mænd med minoritetsbaggrund, hvor 13 pct. har taget eller overvejet at tage anabolske steroider. Tallet for alle unge mænd er kun 5,7 pct. Samtidig er der en øget tilbøjelighed til, at de unge kvinder med minoritetsbaggrund indenfor den seneste måned har følt skyld over at spise – det gælder således for 22,2 pct. mod 19,2 pct. for alle de unge kvinder.

Tabel 12: Kroppen i fokus blandt etniske minoritetsunge

		Utilfreds/ meget utilfreds med kroppen	Tænker ofte/ altid på vægten	Har følt skyld over at spise indenfor den seneste måned	Har sultet sig indenfor den seneste måned	Har taget eller overvejet anabolske steroider
Alle unge	Unge mænd	7,7%	24,8%	6,8%	1,3%	5,7%
	Unge kvinder	14,2%	41,5%	19,2%	2,8%	1,5%
	Alle	10,9%	33,1%	13,1%	2,0%	3,7%
Herkomst: Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	3,6%	** 34,5%	5,6%	1,8%	** 13,0%
	Unge kvinder	14,4%	* 51,5%	* 22,2%	2,0%	0,0%
	Alle	7,0%	*** 43,3%	13,1%	1,9%	*** 8,9%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

På et område skiller både unge etniske mænd og kvinder sig ud fra alle de unge. Begge køn har således en øget tilbøjelighed til at tænke ofte eller altid på deres vægt. Blandt de unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund er det endda en majoritet (51,5 pct.), der har denne tilbøjelighed. Kroppsproblematikker ser således ud til på nogle områder at være forstærket blandt etniske minoritetsunge uanset køn.

9. Stress og helbred

Som det fremgår af tabel 13, er der flere unge kvinder end mænd i alle vore uddannelses- og beskæftigelsesmæssige grupperinger, som angiver, at de har et dårligt eller meget dårligt hel-

bred – et tema vi beskæftigede os med i kapitel 3. Det er blandt de ledige unge, at vi finder den største andel af både unge kvinder og mænd, der angiver, at de har et dårligt eller meget dårligt helbred (15,6 pct.). Men tallet for kvinderne (20,5 pct.) er næsten dobbelt så stort som for mændene (11,7 pct.). Og i alle grupperinger er kønsforskellen markant, hvis man ser bort fra grupperingen af arbejdende unge.

Til gengæld er rækkefølgen for kønnene fuldstændig identisk: På andenpladsen – efter de ledige unge – kommer de unge på erhvervsuddannelserne, på tredjepladsen de unge i arbejde, fjerdepladsen indtages af de unge på gymnasierne, femtepladsen af de unge på de videregående uddannelser, og på sjettepladsen kommer endelig de unge i grundskolen, hvor der altså er færrest af begge køn, der angiver, at de har et dårligt eller meget dårligt helbred.

Der er heller ikke stor forskel på den rækkefølge, kønnene følger, når vi ser på andelen af unge i de forskellige uddannelses- og beskæftigelsesmæssige grupperinger, der ofte eller altid føler sig stressede. Til gengæld ser rækkefølgen en smule anderledes ud: De unge kvinder og mænd på gymnasierne, der lå på en beskeden fjerdeplads på listen over unge med dårligt eller meget dårligt helbred, ligger nu på førstepladsen. Den næststørste andel af unge kvinder, der ofte eller altid føler sig stressede, finder vi hos de ledige unge, mens de arbejdende unge ligger nummer to hos de unge mænd. De ligger til gengæld nummer tre hos de unge kvinder, mens tredjepladsen hos de unge mænd indtages af de ledige unge. Derefter følges kønnene dog ad: Hos begge køn indtages fjerdepladsen af unge på de videregående uddannelser, femtepladsen af unge på erhvervsuddannelserne, og endelig indtages sjettepladsen af de unge i grundskolen, hvor der således igen er færrest unge af begge køn, der ofte eller altid føler sig stressede.

Tabel 13: Sammenhæng mellem unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og deres vurdering af stress og eget helbred			
		Dårligt eller meget dårligt helbred	Føler sig ofte eller altid stresset
Alle unge	Unge mænd	4,9%	17,8%
	Unge kvinder	6,1%	24,4%
	Alle	5,6%	21,1%
Grundskole	Unge mænd	** 1,9%	14,1%
	Unge kvinder	*** 2,9%	*** 17,9%
	Alle	*** 2,7%	*** 16,1%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	** 3,9%	19,6%
	Unge kvinder	*** 4,9%	*** 32,1%
	Alle	*** 4,4%	*** 26,1%
Erhvervsuddannelse	Unge mænd	** 5,8%	16,6%
	Unge kvinder	*** 7,2%	*** 20,6%
	Alle	*** 6,5%	*** 18,2%
Videregående uddannelse	Unge mænd	** 2,6%	18,2%
	Unge kvinder	*** 4,2%	*** 20,8%
	Alle	*** 3,9%	*** 19,9%
I arbejde	Unge mænd	** 5,1%	18,9%
	Unge kvinder	*** 5,6%	*** 25,7%
	Alle	*** 5,3%	*** 22,3%
Ledig	Unge mænd	** 11,7%	18,3%
	Unge kvinder	*** 20,5%	*** 29,5%
	Alle	*** 15,6%	*** 23,1%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Men selvom rækkefølgen næsten er identisk for de to køn, er der flere kvinder end mænd indenfor alle uddannelses- og beskæftigelsesmæssige grupperinger. Men da andelen af kvinder, der ofte eller altid føler sig stresset, varierer langt mere end andelen af mænd, der gør det, er der stor forskel på afstanden mellem kønnene i grupperingerne: Der er således langt større afstand mellem kønnene på de gymnasiale uddannelser, der ligger nummer 1 på listen, end i grundskolen, der er listens nummer 6. Værd at bemærke i den sammenhæng er, at der næsten ikke er nogen forskel på andelen af mænd, som ofte eller altid føler sig stressede, i de forskellige grupperinger – når man altså lige ser bort fra grundskolen, hvor noget færre mænd end i de øvrige grupperinger ofte eller altid føler sig stressede.

Retter vi så blikket mod de etniske minoritetsunge, ligner deres vurdering af eget helbred umiddelbart de øvrige unges. Men som det fremgår af tabel 14, dækker det over, at der er en svag tendens til, at de unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund i højere grad end andre kvinder vurderer deres helbred negativt, mens de unge mænd med etnisk minoritetsbaggrund i højere grad end andre mænd ikke foretager en sådan vurdering. Disse forskelle er dog ikke statistisk signifikante.

		Dårligt eller meget dårligt helbred	Føler sig ofte eller altid stresset
Alle unge	Unge mænd	4,9%	17,8%
	Unge kvinder	6,1%	24,4%
	Alle	5,6%	21,1%
Herkomst: Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	3,6%	*25,5%
	Unge kvinder	8,0%	*** 45,5%
	Alle	6,0%	*** 35,5%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Det er forskellene til gengæld, når vi undersøger, hvor mange af de unge, der ofte eller altid føler sig stressede. Etnisk minoritetsunge er således langt mere tilbøjelige til at give en sådan vurdering (35,5 pct.) end alle unge (21,1 pct.). Både de unge mænd og kvinder med etnisk minoritetsbaggrund har en øget tilbøjelighed til at føle sig stressede, men det er især fremtrædende hos de unge kvinder. Hele 45,5 pct. unge kvinder med minoritetsbaggrund fortæller således, at de ofte eller altid føler sig stressede, hvor tallet er 24,4 blandt alle unge. Endnu engang ser vi et område, hvor der ser ud til at være et særligt behov for at rette opmærksomhed mod ikke mindst de unge kvinder med etnisk minoritetsbaggrund. Ligesom der kan være behov for at afsøge, hvad der er årsag til, at minoritetsunge i højere grad end majoritetsunge har denne tilbøjelighed.

10. Skelsættende oplevelser og mistrivselrelateret adfærd

I tabel 15 ser vi for et øjeblik bort fra de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status og deres etniske minoritetsbaggrund og fokuserer i stedet på sammenhængen mellem forskelli-

ge mistrivsel relaterede handlinger og orienteringer og forskellige slags skelsættende oplevelser i livet. Og her kan vi se, at alle de skelsættende oplevelser, der er listet i tabellen, øger sandsynligheden for alle de mistrivsel relaterede handlinger og orienteringer, der nævnes i tabellen. Dvs. at det at have været udsat for en af de skelsættende oplevelser, er forbundet til en øget tilbøjelighed til at have mistrivsel relaterede handlinger og orienteringer på alle fronter.

Tabel 15: Sammenhæng mellem unges erfaringer med skelsættende oplevelser i familien og deres erfaringer med forskellige former for tegn på mistrivseladfærd							
	Har skåret i sig selv	Har overvejet selvmord	Føler sig ofte isoleret	Erfaring med alvorlige former for kriminalitet	Har røget hash	Har røget hash og taget stoffer	Har prøvet at sulte sig
Alle unge	8,9%	16,6%	4,8%	6,2%	25,7%	11,1%	11,6%
Forældre er skilt eller flyttet fra hinanden	***12,7%	***21,4%	**6,6%	***8,6%	***29,0%	***16,4%	**14,0%
Selv mord blandt forældre, stedforældre eller søskende	14,7%	28,6%	2,9%	**14,3%	26,5%	23,5%	17,1%
Dødsfald blandt forældre, stedforældre eller søskende	8,8%	**23,4%	6,0%	*9,6%	***33,8%	***17,9%	**16,7%
Livstruende sygdom (forældre, stedforældre eller søskende)	**12,3%	***22,9%	5,6%	***9,9%	30,4%	***15,8%	12,2%
Alvorlige psykiske problemer blandt forældre, stedforældre eller søskende	***17,2%	***30,2%	***8,8%	***10,1%	***31,2%	***16,9%	***18,2%
Far, mor eller stedforældre har været voldelige mod hinanden eller den unges søskende	***24,3%	***45,1%	***12,2%	***18,7%	***28,8%	***25,7%	***26,6%
Far, mor eller stedforældre har været voldelige mod den unge	***27,3%	***45,9%	***13,3%	***22,3%	***31,1%	***27,4%	***26,4%
Far, mor eller stedforældre har været afhængige af rusmidler	***18,9%	***36,3%	***9,7%	***16,3%	***30,3%	***25,9%	***22,5%
En voksen fra den nærmeste familie har udsat den unge for incest/sekstuel overgreb	**28,6%	***61,1%	*8,3%	*16,7%	28,6%	17,1%	***37,1%
Ingen af de nævnte oplevelser	***4,8%	***9,9%	***3,3%	3,3%	***22,2%	***5,6%	***8,4%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Der er kun to undtagelser i tabellen: Det at have oplevet selvmord i den nærmeste familie er ikke forbundet til en øget tilbøjelighed til ofte at føle sig isoleret. På samme måde er det at have været udsat for dødsfald i den nærmeste familie ikke forbundet til en øget tilbøje-

lighed til at have skåret i sig selv. Til gengæld er disse to skelsættende oplevelser forbundet til en øget tilbøjelighed til at have alle de andre former for mistrivelsesrelaterede handlinger og orienteringer i tabellen og ligner derfor trods disse undtagelser de øvrige skelsættende oplevelser i tabellen.

Vi kan dog ikke på den baggrund konkludere, at der er en direkte sammenhæng mellem de skelsættende oplevelser og de unges mistrivelsesrelaterede handlinger og orienteringer. Det kan fx være, at de skelsættende oplevelser er knyttet til nogle særlige måder at være sammen på i familien eller nogle særlige stemninger i familierne, som i lige så høj grad kan spille en rolle. Derudover er det værd at erindre, at flere af de skelsættende oplevelser er forbundet til forældrenes uddannelsesniveau og dermed til de unges bredere familiære og sociale forudsætninger i livet, hvilket ligeledes kan have betydning.

Når det er sagt, er det ikke desto mindre bemærkelsesværdigt, hvor intens forbindelsen er mellem flere af de skelsættende oplevelser og de mistrivelsesrelaterede handlinger og orienteringer, der er nævnt i tabellen: Det at have været udsat for incest/seksuelt overgreb fra en voksen i den nærmeste familie, det at have været udsat for vold fra forældre eller stedforældre, og det at have oplevet vold i den nærmeste familie, ser ud til at være særligt udslagsgivende.

Det at have været udsat for incest/seksuelt overgreb er især forbundet til det at have overvejet selvmord, det at have skåret i sig selv og det at have prøvet at sulte sig – her slår ingen af de øvrige skelsættende oplevelser igennem med samme intensitet. Blandt de unge der har været udsat for incest/seksuelt overgreb fra en voksen i den nærmeste familie, er det endda en klar majoritet af de unge, der har overvejet at tage deres liv (61,1 pct.). Til gengæld rammer det at have været udsat for eller oplevet vold bredere. Det samme gælder forældres afhængighed af rusmidler, der rammer næsten lige så hårdt og bredt, omend det ikke har lige så stor effekt på den unges brug af hash og stoffer som det at have været udsat for vold, der er mest udslagsgivende i forhold til denne mistrivelsesrelaterede adfærd. Ser vi på det at have røget hash uden at have taget stoffer, er det dog dødsfald i familien, der ser ud til at have den største effekt, selvom denne skelsættende oplevelse ellers ligger i den lavere ende i forhold til de øvrige mistrivelsesrelaterede handlinger og orienteringer og, som sagt, slet ikke er forbundet til det at have skåret i sig selv.

11. De unges oplevelse af sig selv og deres liv

Også i dette kapitel vil vi afslutningsvis krydse vores emne med de fire spørgsmål, som vi anvender til at indkredse de unges subjektive oplevelse af sig selv og deres liv. Vi vil m.a.o. undersøge, hvordan de unges uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situation og etniske minoritetsbaggrund spiller sammen med deres svar på spørgsmålene: 1) Hvordan er dit liv lige nu – sådan alt i alt; 2) Hvordan er din selvtillid?; 3) Hvor ofte har du problemer, der gør det svært for dig at klare hverdagen? og endelig 4) Hvor populær er du i forhold til andre unge på din egen alder?

Og her er der en klar tendens: Uanset hvilket spørgsmål, vi fokuserer på, er der ganske stor samklang mellem svarene fra de unge på de forskellige uddannelsesinstitutioner og de unge i arbejde. Der er m.a.o. ingen betydelig forskel på, hvordan de unge i grundskolerne, på gymnasierne, på erhvervsuddannelserne, på de videregående uddannelser eller på arbejdsmarkedet svarer på de fire spørgsmål. Målt på disse spørgsmål har de unge på de forskellige uddannelsesinstitutioner og på arbejdsmarkedet således nogenlunde samme subjektive oplevelse sig selv og deres liv. Når de selv skal sige det, trives de m.a.o. nogenlunde lige godt.

Anderledes er det med de unge, der hverken går på en uddannelse eller har et arbejde. Tendensen fra resten af kapitlet fortsætter således her: De ledige unge svarer mere negativt end de øvrige grupperinger på alle fire spørgsmål. Deres subjektive oplevelse af sig selv og deres liv er m.a.o. præget af en mørkere grundfarve, end det er tilfældet for de øvrige unge. Når vi tager udgangspunkt i de lediges egne angivelser af, hvordan det går for dem selv og deres liv, må vi altså konstatere, at det går relativt dårligt for dem.

Som det ligeledes fremgår af kapitlet, ser det til gengæld ikke ud til, at den subjektive oplevelse af selvet og livet er markant anderledes blandt etniske minoritetsunge end blandt alle de unge i undersøgelsen.

I tabel 16 krydser vi de unges svar på spørgsmålet om, hvordan deres liv er lige nu – sådan alt i alt, med deres uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status.

Tabel 16: Sammenhæng mellem unges vurdering af deres eget liv lige nu og deres uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status				
Hvordan er dit liv lige nu?				
		Dårligt eller meget dårligt	Hverken godt eller dårligt	Godt eller meget godt
	Unge mænd	2,6%	13,4%	84,0%
	Unge kvinder	3,5%	13,9%	82,6%
	Alle	3,1%	13,6%	83,3%
Grundskole	Unge mænd	*** 0,6%	*** 9,1%	*** 90,3%
	Unge kvinder	*** 2,9%	*** 10,0%	*** 87,1%
	Alle	*** 1,9%	*** 9,5%	*** 88,6%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	*** 3,2%	*** 11,7%	*** 85,2%
	Unge kvinder	*** 1,9%	*** 13,6%	*** 84,4%
	Alle	*** 2,5%	*** 12,8%	*** 84,7%
Erhvervsuddannelse	Unge mænd	*** 1,9%	*** 15,1%	*** 83,0%
	Unge kvinder	*** 3,0%	*** 16,9%	*** 80,1%
	Alle	*** 2,1%	*** 15,7%	*** 82,3%
Videregående uddannelse	Unge mænd	*** 1,3%	*** 7,8%	*** 90,8%
	Unge kvinder	*** 2,5%	*** 9,9%	*** 87,6%
	Alle	*** 2,3%	*** 9,4%	*** 88,4%
I arbejde	Unge mænd	*** 2,5%	*** 14,1%	*** 83,4%
	Unge kvinder	*** 3,7%	*** 14,9%	*** 81,5%
	Alle	*** 3,0%	*** 14,4%	*** 82,5%
Ledig	Unge mænd	*** 9,2%	*** 23,3%	*** 67,5%
	Unge kvinder	*** 9,1%	*** 35,1%	*** 55,8%
	Alle	*** 9,0%	*** 27,6%	*** 63,3%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Og her tilkendegiver tre gange så mange af de ledige unge som af gennemsnittet af alle de unge i undersøgelsen, at deres liv lige nu er dårligt eller meget dårligt. Der er ikke stor forskel på de andre grupperinger. Nummer to på denne negativ-liste indtages dog af de unge i arbejde, mens unge på gymnasierne ligger nummer tre. Sidst ligger de unge i grundskolen, der m.a.o. har den laveste andel af unge, der betragter deres liv som dårligt eller meget dårligt.

Som det ligeledes fremgår af tabel 16, er der samtidig langt færre af de ledige end af gennemsnittet af alle unge, der svarer, at deres liv er godt eller meget godt. Her topper de unge på de videregående uddannelser, mens de unge i grundskolen ligger nummer to, og de unge på gymnasierne ligger nummer tre. Forskellen mellem de unge på de forskellige uddannelser og på arbejdsmarkedet er dog ganske beskedent. Kun de ledige skiller sig ud, omend det dog er værd at notere sig, at også i denne gruppering er det en majoritet af de unge, som betragter deres liv lige nu som godt eller meget godt.

I tabel 17 ser vi, at der ikke er nogen signifikante forskelle på etniske minoritetsunges og majoritetsunges besvarelser af dette spørgsmål.

Tabel 17: Sammenhæng mellem unges vurdering af deres eget liv lige nu og etnisk minoritetsbaggrund				
Hvordan er dit liv lige nu?				
		Dårligt eller meget dårligt	Hverken godt eller dårligt	Godt eller meget godt
Alle	Unge mænd	2,6%	13,4%	84,0%
	Unge kvinder	3,5%	13,9%	82,6%
	Alle	3,1%	13,6%	83,3%
Herkomst: Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	1,8%	15,5%	82,7%
	Unge kvinder	4,0%	16,0%	80,0%
	Alle	3,2%	15,3%	81,5%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Også unge med etnisk minoritetsbaggrund er overvejende tilbøjelige til at give en positiv vurdering af deres liv lige nu samlet set.

Bevæger vi os videre til at se på de unges selvtillid kan vi konstatere, at det også er en majoritet af de ledige unge, der betragter deres selvtillid som høj eller meget høj. Som det fremgår af tabel 18, er denne majoritet dog langt mindre end blandt de øvrige grupperinger, der også her ligger ganske tæt på hinanden.

Flest unge med høj eller meget høj selvtillid finder vi dog blandt de unge på de videregående uddannelser, på andenpladsen kommer de unge på erhvervsuddannelserne og på tredjepladsen de unge i arbejde.

Tabel 18: Sammenhæng mellem unges vurdering af deres selvtillid og deres uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status				
Hvordan er din selvtillid?				
		Lav eller meget lav	Hverken/ eller	Høj eller meget høj
	Unge mænd	3,9%	16,2%	79,9%
	Unge kvinder	8,1%	25,2%	66,7%
	Alle	6,0%	20,6%	73,4%
Grundskole	Unge mænd	* 3,8%	* 16,9%	* 79,4%
	Unge kvinder	*** 9,8%	*** 23,6%	*** 66,6%
	Alle	*** 6,7%	*** 20,2%	*** 73,1%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	* 3,9%	* 17,4%	* 78,7%
	Unge kvinder	*** 6,5%	*** 23,9%	*** 69,6%
	Alle	*** 5,2%	*** 20,9%	*** 73,9%
Erhvervs-uddannelse	Unge mænd	* 2,9%	* 16,7%	* 80,4%
	Unge kvinder	*** 9,6%	*** 23,5%	*** 66,9%
	Alle	*** 5,2%	*** 19,2%	*** 75,5%
Videregående uddannelse	Unge mænd	* 0,7%	* 12,4%	* 86,9%
	Unge kvinder	*** 6,0%	*** 20,8%	*** 73,1%
	Alle	*** 4,3%	*** 17,8%	*** 77,8%
I arbejde	Unge mænd	* 3,9%	* 15,1%	* 81,0%
	Unge kvinder	*** 5,8%	*** 26,6%	*** 67,5%
	Alle	*** 4,8%	*** 20,6%	*** 74,5%
Ledig	Unge mænd	* 9,2%	* 19,3%	* 71,4%
	Unge kvinder	*** 23,4%	*** 35,1%	*** 41,6%
	Alle	*** 14,6%	*** 25,8%	*** 59,6%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

De unge på de videregående uddannelser ligger til gengæld i bunden, når det gælder om at have lav eller meget lav selvtillid. Denne liste toppes ikke overraskende af de ledige unge – mere end dobbelt så mange af disse unge som af de unge i gennemsnit angiver således, at de har lav eller meget lav selvtillid. På andenpladsen kommer de unge i grundskolen og på tredjepladsen de unge på gymnasierne. I begge disse grupperinger er der dog mindre end halvt så mange som blandt de ledige, der angiver, at de har lav eller meget lav selvtillid.

Som det fremgår af tabel 19, er der ikke nogen statistiske forskelle på etniske minoritetsunges og majoritetsunges vurderinger af deres egen selvtillid, om end vi kan spore en svag tendens til, at de etniske minoritetsunge, og særligt de unge mænd, er mere tilbøjelige til at vurdere deres selvtillid højt.

Tabel 19: Sammenhæng mellem unges vurdering af deres selvtillid og etniske minoritetsbaggrund				
Hvordan er din selvtillid?				
		Lav eller meget lav	Hverken/ eller	Høj eller meget høj
Alle unge	Unge mænd	3,9%	16,2%	79,9%
	Unge kvinder	8,1%	25,2%	66,7%
	Alle	6,0%	20,6%	73,4%
Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	1,8%	13,6%	84,5%
	Unge kvinder	8,1%	18,2%	73,7%
	Alle	5,1%	15,3%	79,5%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Af tabel 20 fremgår det, at næsten dobbelt så stor andel af de ledige unge som af de unge i gennemsnit ofte eller altid har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Nummer to og tre på denne liste er de unge i grundskolen og på de gymnasiale uddannelser, mens færrest unge på de videregående uddannelser ofte eller altid har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Også her er forskellen mellem de unge, der går på en uddannelse eller har et arbejde, dog forholdsvis lille. Det er endnu engang de ledige, der skiller sig ud.

Det samme gør sig også gældende, når vi ser på andelen af unge, der sjældent eller aldrig har problemer, som gør det svært for dem at klare hverdagen. Nok er det en klar majoritet af de unge ledige, der sjældent eller aldrig har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen. Men det er en betydeligt lavere andel end af de øvrige unge. Flest unge, der sjældent eller aldrig har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, finder vi blandt de unge på de videregående uddannelser. Dernæst kommer de arbejdende unge og de unge på erhvervsuddannelserne.

Tabel 20: Sammenhæng mellem unges vurdering af hvor ofte de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen og deres uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status				
Hvor ofte har du problemer, som gør det svært at klare hverdagen?				
		Sjældent eller aldrig	Hverken sjældent eller aldrig	Ofte eller altid
Alle unge	Unge mænd	80,8%	11,5%	7,6%
	Unge kvinder	76,2%	13,9%	9,9%
	Alle	78,5%	12,7%	8,8%
Grundskole	Unge mænd	*** 77,7%	*** 13,5%	*** 8,8%
	Unge kvinder	** 78,5%	** 11,4%	** 10,1%
	Alle	*** 77,8%	*** 12,5%	*** 9,7%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	*** 82,9%	*** 10,0%	*** 7,1%
	Unge kvinder	** 74,1%	** 16,2%	** 9,7%
	Alle	*** 78,3%	13,3%	*** 8,4%
Erhvervsuddannelse	Unge mænd	*** 79,1%	*** 14,5%	*** 6,4%
	Unge kvinder	** 75,9%	** 13,0%	** 11,1%
	Alle	*** 77,8%	*** 13,9%	*** 8,2%
Videregående uddannelse	Unge mænd	*** 88,8%	*** 7,9%	*** 3,3%
	Unge kvinder	** 78,5%	** 13,7%	** 7,7%
	Alle	*** 82,5%	*** 11,5%	*** 6,0%
I arbejde	Unge mænd	*** 83,1%	*** 10,2%	*** 6,7%
	Unge kvinder	** 78,9%	** 12,8%	** 8,3%
	Alle	*** 81,0%	*** 11,4%	*** 7,6%
Ledig	Unge mænd	*** 68,7%	*** 19,1%	*** 12,2%
	Unge kvinder	** 55,8%	** 26,0%	** 18,2%
	Alle	*** 63,6%	*** 22,1%	*** 14,4%

Chi square test : * p < 0,05 ** p < 0,01 *** p < 0,001

Heller ikke på dette aspekt af de unges subjektive vurderinger af selvet og livet kan vi konstatere statistisk signifikante forskelle på etniske minoritetsunget og majoritetsunget besvarelser. Som det fremgår af tabel 21, er der dog en svag tendens til, at de unge kvinder med etniske minoritetsbaggrund er mere tilbøjelige til at ofte eller altid at opleve problemer, der gør det svært for dem at håndtere deres hverdag.

Tabel 21: Sammenhæng mellem unges vurdering af hvor ofte de har problemer, der gør det svært at klare hverdagen og etnisk minoritetsbaggrund				
Hvor ofte har du problemer, som gør det svært at klare hverdagen?				
		Sjældent eller aldrig	Hverken sjældent eller aldrig	Ofte eller altid
Alle unge	Unge mænd	80,8%	11,5%	7,6%
	Unge kvinder	76,2%	13,9%	9,9%
	Alle	78,5%	12,7%	8,8%
Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	76,9%	15,7%	7,4%
	Unge kvinder	72,0%	15,0%	13,0%
	Alle	74,6%	15,0%	10,3%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Når vi i tabel 22 retter fokus på, hvor populære de unge oplever, de er, i forhold til andre unge på deres egen alder, ser vi endnu engang, at de unge ledige stikker ud.

Tabel 22: Sammenhæng mellem unges vurdering af hvor populære de er i forhold til andre unge på deres egen alder og deres uddannelses- og beskæftigelsesmæssige status				
Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?				
		Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Alle unge	Unge mænd	7,5%	77,0%	15,5%
	Unge kvinder	6,3%	80,9%	12,9%
	Alle	6,9%	78,8%	14,3%
Grundskole	Unge mænd	*** 12,8%	*** 75,7%	*** 11,5%
	Unge kvinder	** 9,3%	** 74,7%	** 16,0%
	Alle	*** 11,2%	*** 75,3%	*** 13,5%
Gymnasial uddannelse	Unge mænd	*** 6,1%	*** 75,8%	*** 18,1%
	Unge kvinder	** 4,0%	** 83,1%	** 13,0%
	Alle	*** 5,1%	*** 79,4%	*** 15,4%
Erhvervsuddannelse	Unge mænd	*** 5,6%	*** 79,5%	*** 14,9%
	Unge kvinder	** 8,2%	** 78,5%	** 13,3%
	Alle	*** 6,5%	*** 79,2%	*** 14,3%
Videregående uddannelse	Unge mænd	*** 4,0%	*** 72,2%	*** 23,8%
	Unge kvinder	** 2,9%	** 87,2%	** 9,9%
	Alle	*** 3,3%	*** 81,9%	*** 14,8%
I arbejde	Unge mænd	*** 5,2%	*** 79,7%	*** 15,1%
	Unge kvinder	** 5,3%	** 82,9%	** 11,8%
	Alle	*** 5,2%	*** 81,0%	*** 13,8%
Ledig	Unge mænd	*** 15,4%	*** 77,8%	*** 6,8%
	Unge kvinder	** 8,0%	** 73,3%	** 18,7%
	Alle	*** 12,0%	*** 76,0%	*** 12,0%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Der er således næsten dobbelt så mange af de ledige unge som af alle de unge i undersøgelsen, der angiver, at de er mindre populære end andre unge på deres egen alder. De øvrige grupperinger ligger dog mere spredt i forhold til dette spørgsmål. Der er således næsten lige så stor en andel af de unge i grundskolen som af de unge ledige, der angiver, at de er mindre populære end andre unge på deres egen alder, og der er langt ned til listens nummer tre, der indtages af de unge op erhvervsuddannelserne. Færrest finder vi dog blandt de unge på de videregående uddannelser, hvor halvt så mange som af alle de unge i undersøgelsen oplever, at de er mindre populære end andre unge på deres egen alder.

Det er dog ikke ensbetydende med, at der ligeledes er flest unge på de videregående uddannelser, der oplever, at de er mere populære end andre unge på deres egen alder. Denne liste toppes derimod af de unge på gymnasierne, mens de unge på de videregående uddannelser ligger nummer to, skarpt forfulgt af de unge på erhvervsuddannelserne på tredjepladsen. Ikke overraskende ligger de unge ledige her på sidstepladsen. Mere overraskende er imidlertid, at forskellen mellem alle grupperingerne – inklusiv de ledige unge – er forholdsvis lille. Og for alle grupperinger – igen inklusiv de ledige unge – gælder desuden, at en klar majoritet af de unge hverken oplever at være mere eller mindre populære end andre unge på deres egen alder. De fleste betragter sig derimod som lige så populære som andre unge på deres egen alder.

Hvor vi på de tre andre spørgsmål om de unges subjektive vurderinger af selvet og livet ikke så nogen signifikante udslag i besvarelsene blandt etniske minoritetsunge, er der på spørgsmålet om popularitet forskelle at spore i tabel 23. Der er både en øget tilbøjelighed til at føle sig mindre populær og især til at føle sig mere populær end andre på ens egen alder blandt unge med minoritetsbaggrund. Når vi så ser nærmere på tallene viser det sig, at det er de unge mænd med minoritetsbaggrund, der forårsager denne forskel. Der er faktisk hele 24,5 pct. af disse unge mænd, der oplever at være mere populære end deres jævnaldrende, mens andelen er 15,9 pct. blandt alle unge mænd. De unge mænd med minoritetsbaggrund overgår endda det høje popularitetstal blandt unge mænd på de videregående studier. Men samtidigt finder vi også en øget andel, der oplever at være mindre populære.

Tabel 23: Sammenhæng mellem unges vurdering af hvor populære de er i forhold til andre unge på deres egen alder og etnisk minoritetsbaggrund				
Hvor populær er du i forhold til andre på din egen alder?				
		Mindre populær	Lige så populær	Mere populær
Alle unge	Unge mænd	7,5%	77,0%	15,5%
	Unge kvinder	6,3%	80,9%	12,9%
	Alle	6,9%	78,8%	14,3%
Ikke-vestlig baggrund	Unge mænd	** 12,3%	** 63,2%	** 24,5%
	Unge kvinder	5,3%	80,0%	14,7%
	Alle	** 8,7%	** 69,6%	** 21,7%

Chi square test : ** p<0,01

Stadigvæk gælder det for begge køn med etnisk minoritetsbaggrund, at majoriteten oplever at være lige så populære som deres jævnaldrende.

Selvom vi i kapitel 2 kunne se, at de unge kvinder har en mere negativ vurdering af deres selvtillid end de unge mænd, ligesom de er mere tilbøjelige til at angive, at de ofte har problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, så er der ikke stor forskel på de uddannelses- og beskæftigelsesmæssige udsving, vi kan konstatere blandt de to køn, når vi går bag om tallene i tabel 16, tabel 18, tabel 20 og tabel 22. Det påvirker m.a.o. ikke de unge

kvinders og mænd væsensforskelligt at befinde sig i en bestemt uddannelses- eller beskæftigelsesmæssige situation.

Det er dog også her værd at pointere, at de udsving, vi kan spore hos blandt unge i forskellige uddannelses- og beskæftigelsesmæssige situationer, ikke behøver at være affødt heraf. Det er således ikke givet, at en bestemt uddannelse eller det at være ledig fx medfører risiko for lav selvtillid, det kan lige så vel være sådan, at unge med lav selvtillid i højere grad er tilbøjelige til at vælge bestemte uddannelser eller er i større risiko for at blive ledige.

12. Skelsættende oplevelser og subjektiv vurdering af livet

Til gengæld har det en markant betydning, hvilke skelsættende oplevelser de unge har været udsat for i hjemmet. Vi har derfor valgt at illustrere sammenhængen mellem disse oplevelser og andelen af unge, der leverer de mest negative svar på de fire spørgsmål, vi har stillet i tabel 16, 18, 20 og 22. Det gør vi i kapitlets sidste tabel – tabel 24 – hvor det med stor tydelighed fremgår, at de skelsættende oplevelser i vid udstrækning har en negativ indvirkning på de fire aspekter af de unges subjektive oplevelse af sig selv og deres liv, som vi stiller skarpt på i de fire spørgsmål.

Tabel 24: sammenhæng mellem unges erfaringer med skelsættende oplevelser i familien og deres vurdering af eget liv og trivsel				
	Synes livet er dårligt/meget dårligt	Har lav eller meget selvtillid	Ofte/ meget ofte problemer der gør det svært at klare hverdagen	Mindre populær end jævnaldrende
Alle unge	3,1%	5,9%	8,8%	6,9%
Forældre er skilt eller flyttet fra hinanden	***4,6%	*6,8%	***12,3%	7,4%
Selv mord blandt forældre/ stedforældre/søskende	**2,9%	**17,1%	*20,6%	***24,2%
Dødsfald blandt forældre, stedforældre eller søskende	*3,3%	5,0%	***13,0%	5,1%
Livstruende sygdom blandt forældre/stedforældre/ søskende	**4,8%	5,6%	*10,8%	7,4%
Alvorlige psykiske problemer blandt forældre, stedforældre/ søskende	***6,0%	***10,3%	***15,1%	*9,2%
Forældre/ stedforældre har været voldelige mod hinanden eller dine søskende	***6,2%	***11,4%	***20,8%	**11,6%
Forældre/ stedforældre har været voldelige mod dig	***6,8%	**10,5%	***22,5%	***13,1%
Forældre/stedforældre har været afhængige af rusmidler (alkohol eller narkotika)	***7,8%	**9,8%	***16,8%	8,0%
Udsat for incest/ seksuelt overgreb fra en voksen fra din nærmeste familie	***14,3%	**11,1%	**23,5%	14,7%
Ingen af de skelsættende oplevelser	1,6%	4,9%	5,0%	6,8%

Chi square test : * p < 0,05 ** p<0,01 *** p <0,001

Der er dog forskel på, hvilke aspekter de forskellige skelsættende oplevelser virker mest ind på. Incest og seksuelle overgreb slår negativt igennem på alle fire aspekter af de unges subjektive oplevelse af sig selv og deres liv, hvilket endnu engang understreger denne oplevelses gennemgribende effekt på de unges liv, som vi allerede så i tabel 15, der belyste sammenhængen mellem skelsættende oplevelser og mistrivelsesrelaterede handlinger og orienteringer. I tabel 15 så vi også, at vold i familien var forbundet til forskellige former for mistrivelsesrelaterede handlinger og orienteringer, hvorfor det heller ikke er så overraskende, at det ligeledes slår bredt igennem i de unges subjektive oplevelse af sig selv og deres liv – om end gennemslagskraften ikke er så voldsom som ved incest og seksuelt overgreb. Også det at have oplevet forældres afhængighed af rusmidler har en bred gennemslagskraft – her er effekten dog yderligere nedsat. Det samme gælder det at have oplevet psykiske problemer i den nærmeste familie.

Det at have oplevet livstruende sygdomme og dødsfald i den nærmeste familie slår primært igennem i de unges oplevelse af ofte at have problemer, der gør det svært for dem at klare hverdagen, men ser til gengæld ikke ud til på afgørende vis at øge deres tilbøjelighed til at angive, at deres liv er dårligt eller meget dårligt, at de har lav selvtillid, eller at de er mindre populære end jævnaldrende unge.

Selv mord i den nærmeste familie mindsker overraskende tilbøjeligheden til at synes, at livet er dårligt eller meget dårligt, men øger til gengæld tilbøjeligheden til at have lav selvtillid, ofte at have problemer, der gør det svært at klare hverdagen, og til at opleve sig som mindre populær end jævnaldrende unge. Faktisk er der ikke nogen anden skelsættende oplevelse, der øger tilbøjeligheden til at føle sig mindre populær end jævnaldrende unge lige så meget som det at have oplevet selvmord i den nærmeste familie. Så selvom vi i tabel 15 kunne konstatere, at de unge, der har oplevet selvmord i den nærmeste familie, har en nedsat tilbøjelighed til at føle sig isolerede, så er denne tilbøjelighed altså ikke knyttet til en øget følelse af popularitet.

Vender vi blikket og ser på effekten af ikke at have været udsat for nogle af de skelsættende oplevelser, der er listet i tabellen, kan vi konstatere, at det især minimerer risikoen for at synes, at livet er dårligt eller meget dårligt, om end det også minimerer sandsynligheden for at have lav selvtillid og problemer, der gør det svært at klare hverdagen. Til gengæld har det kun en minimal positiv effekt på tilbøjeligheden til at føle sig mindre populær end andre.